

Kaksikymmentäkaksi vuotta Tvärminnestä Haliakselle

Karno Mikkola

Keväällä 1957 SLY:n Nuorisajaoston kokouksessa pidettiin tietokilpailu, jossa parhaiten pärjänneet pääsivät retkelle Tvärminnen Eläintieteelliselle asemalle. Matkan ensisijaisena tarkoituksena oli saada porukkaa metsänistutustalkoisiin. Itse en pärjännyt kisassa, mutta voitin muiden osallistuneiden kesken arpomalla jaetun paikan.

Vasta runsaan vuoden lintuja harrastaneelle matka 18-19.5. 1957 oli suuri elämys. Kävimme muun muassa Segelskärillä. Tällä ulkoluodolla olevassa mökissä Juhani Aho oli viettänyt aikonaan kesιάän. Korppi, joka oli helsinkiläiselle harvinaisuus, pesi mantereen lähellä samassa hylätyssä luotsitalossa kuin nykyään. Ensimmäinen rarin missaaminenkin tuli koetuksi. Aamulla joku äkkäsi toisen kerroksen kämppämme ikkunasta nokkavarpusen istumassa lähipuissa. Ujona poikana en aamuspastisuuden takia päässyt salamaan ikkunaan. Ja hetken kuluttua lintu oli poissa. Pahus!

Kului vuosia, ennen kuin seuraavan kerran menin Hankoniemelle. Joulukuussa 1966 Timo Reunala kutsui minut mukaan joutsenretkelle. Mukana oli myös Pekka Pakkala. Matka länteen oli tuohon aikaan paljon nykyistä hitaampi ja pitempi. Oli ajettava Siuntion ja Virkkalan tai vielä hitaampaa reittiä Fagervikin kautta, eikä näiden teiden kunto ollut keuhuttava. (Uusi tie Kirkkonummelta Inkooseen valmistui vuonna 1967 ja Inkoo-Karjaa-osuus 1971. Tammsaaren ohitustie ja tien oikaisu Harparskogiin valmistui 1972 ja Karjaan ohitustie Läppträskin sivuitse vuonna 1983.) Mieleen on jäänyt Reunalan kommentti hänen ajaessaan Fiat

850:tä lumista Jorvaksen tietä: "Tää on yhtä nojaamista". Vuoden 1967 joulukuussa joutsenretki uusittiin. Tällä reissulla oli mukana myös morsiameni Helena. Laulujoutsenia laskettiin molemmilla retkillä puolitoistasataa.

Säännöllinen retkeily Hankoon alkaa

Näiden joutsenretkien välissä olin käynyt Hangossa toukokuussa. Osallistuin Kalevi Keynäksen ja veljeni Kaurin kanssa linturalliin 7.5.1967. Tämä kisa oli aloitettu Helsingissä v. 1964, ja

Kirjoittaja Tulliniemessä Gäsörsvikenin maisemissa.
© Jörgen Palmgren, 10.11.1976.

Kirkkonummi oli yleensä ollut läntisin retkeilykunta. Ryhmämme halusi kuitenkin keskittää retkeilynsä ennen kaikkea Hankoniemelle. Niinpä osallistuimmekin ralliin alkuvuosina ”ulkopuolisina”, sillä emme käyneet rallin aikana Helsingin alueella, kuten säännöt edellyttivät. Kävimme myös Tulliniemessä. Se oli ensimmäinen käyntini alueella, joka oli myöhemmin muodostuva minulle niin tärkeäksi. Ainoa muistikuva tuolta käynniltä oli loputtomasti jatkuva auto- ja kävelytie. Suuria autokenttiä ei vielä ollut raivattu jakamaan niemeä. Tulliniemeen oli perustettu vapaasatama v. 1966 ja alue oli suljettu portilla.

Kahtena seuraavana vuonna teimme kevätrallin samaan tapaan. Uutena aiheena retkille Hankoon ja Tulliniemeen olivat kansainväliset vesilintulaskennat, joihin osallistuin Kalevi Keynäksen kanssa 21.9. ja 15.12.1968 sekä 22.11.1969. Kale oli sopinut kaikista mainituista käynneistä vapaasatama-yhtiön johtajan kanssa, joka suhtautui myönteisesti pyyntöihin. Noista retkistä on mieleen jäänyt keskimäinen, jolloin vesilintuja oli Hankoniemelle harvinaisen vähän, mutta korvaukseksi näimme varpus-, hiiri- ja tunturipöllön. Marraskuussa 1969, jolloin mukana oli myös Seppo Vuolanto, saimme Uddskatanilla seurata, miten vasten punertavaa auringonlaskua Hankoniemen pohjoispuolitse matkasi telkkäparvia lounaaseen, 45 minuutin aikana kaikkiaan 145 yksilöä 12 parvessa.

Kevään 1970 vietin perheen kanssa Lågskärin lintuasemalla, ja syksyllä muutin perheen kanssa Porkkalaan. Näistä syistä en vuonna 1970 käynyt Hankoniemellä. Vuosina 1971 ja 1972 teimme kevätrallin alueelle, mutta Tulliniemi oli nyt rallikohteena kielletty. Muu retkeilyni Hankoniemelle oli edelleen vähäistä. Vuoden 1971 kahdesta muusta retkestä muistoihin on jäänyt 4.8., jolloin Mossaholmenilla (Svanvikin länsipuolinen lahti) näimme Kari Lahtelan kanssa kolme nummikirvistä.

Intensiivinen retkeily Hankoon näyttää havaintovihkojen mukaan alkaneen 8.11.1972. Silloin nähtiin mm. punajalkaviklo, joka pysyi paikalla aina helmikuulle asti. Lintuja oli alkutalvesta runsaasti, esim. 23.1.1973 Hangon satamassa tunturikiuru, 2 kiu-

rua ja 4 kangaskiurua. Talven viimeisellä retkellä 31.1. havaittiin mm. silkkiuikku ja punasotka. Marras-tammikuussa kävin 7 kertaa Hangossa. Lintujen runsauden omakohtainen kokeminen oli varmaankin yhtenä sysäyksenä toistuviin Hangon retkiin.

Kolmella edellämaituista retkistä käytiin Tulliniemessä. Ennen käyntejä olin ottanut yhteyttä vapaasatama-yhtiöön saadakseni kulkuluvan. Konttori-päällikkö Nils Nordblad ilmoitti puhelimesta tylsty yksikantaan, että ”tänne ei mitään lupia anneta”. Halu päästä Tulliniemeen oli kova ja niinpä ajoimme avoimen portin läpi muina miehinä vartijaa käden heilautuksella moikatien, portti kun noihin aikoihin oli paljon auki. Tämä muodostui käytännöksi useiksi vuosiksi. Käynnit olivat monasti lyhyitä, vedet katsottiin ja parhaat paikat kompattiin. Varsinaista muuton seuraamista oli epäsäännöllisesti.

Kovaa muuttoa

Ensimmäinen omakohtainen kosketus syysmuuton rajuuteen Tulliniemessä tuli aurinkoisena aamuna 4.10.1973, kun Timo Toivosen ja Pertti Uusivuoren kanssa näimme mm. 1200 varpusta ja 7600 kottaraista muuttamassa länteen (Uusivuori 1980). Tuon päivän maksimilämpötila näyttää olleen +17° C.

Seuraava kova muutto todettiin Jörgen Palmgrenin ja Matti Sievisen kanssa 22.1.1974. Tulliniemen ohitti aamulla 1430 kalalokkia, eräässä 400 lintun parvessa riamastuttavasti mukana naakka. Muutto jatkui päivällä, ja kun mukaan laskettiin Hangon länsisataman 3200 paikallista lintua, näimme yhteensä 5000 kalalokkia. Talvi oli lauha ja kevät tuli aikaisin. Jössen kanssa totesimme kiurun saapuneen lämpimässä lounaisvirtauksessa Täktomin pelloille 13.2., mikä oli uusi Suomen ennätys.

Seuraava talvi oli taas lauha. Meri pysyi auki ja lintuja oli paljon. Talven kovimpia havaintoja oli tiltalti, jonka Toivosen ja Uusivuoren kanssa näimme 17.1.1975 Gåsörsuddenilla. Silkkiuikkuja talvehti Kolavikenillä parvi, 25.2. niitä oli 14. Samana päivänä näimme myös Notholmsvikenillä pitkään oleilleen pikku-uikun ja Tulliniemessä tunturipöllön. Kevät oli kuitenkin käynnistynyt jo kolme viikkoa aikaisemmin. Lämmin lounainen virta-

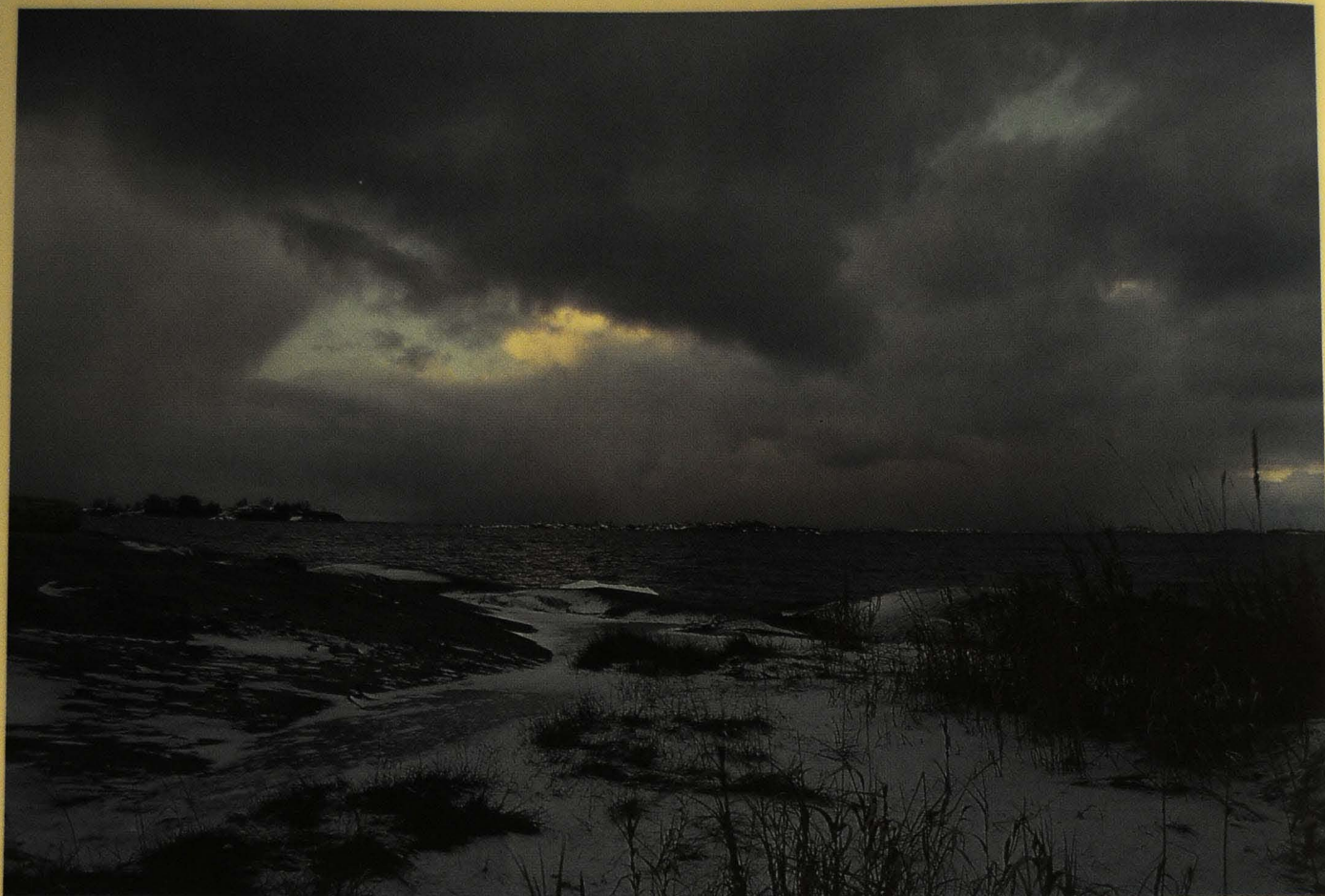
us, päivällä +5° C, toi 4.2. peräti 13 kiu-rua Täktomiin. Jössen kanssa näimme jo aamulla muuttavan uuttukyyhkyen. RK oli juuri perustettu ja rk-henkinen kritiikki oli päivän sana, etenkin kun minä satuin olemaan toimikunnan sihteeri. Niinpä emme kirjanneet kahdesta miikasta mennyttä lintua lajilleen, vaikka sen mielestämme tunsimme. Niinpä uuttu ei tehnyt uutta Suomen ennätystä, kiuru sitäkin komeammin.

Olviretki

Taksiryrittäjä Sievinen oli usein Hangon retkillä mukana. Hänellä oli tapana esittää tarjouksia: syötkö 10 munkkia, minä tarjoan. Kerran Masa kysyi Jösseltä ja multa: ”Juotteko Hangossa retken aikana yhdessä korin kaljaa?” Ja me: ”Kiinni veti!” Kaljaretken päiväksi valittiin 11.3.1975, joka kuitenkin sattui olemaan lintupäivä -kevät oli edistynyt. Mukana oli myös Atte Nissinen. Retken kohokohdaksi muodostui Täktbuktenilla bongaamamme vaihto/talvipukuinen pikkusirkku (RK:n hyväksymä). Kuulimme siitä Vedagrundetilla Uusivuorelta, jonka oli vaikea ymmärtää seurueemme hilpeyttä. Samassa pudotin jotakin. Kumartusani povitaskussani olleesta puoliksi juodusta pullosta suihkusi olutta ja tilanteen luonne paljastui PU:lle. Tarjouksesta tietämätön PU sosialisoi Masan lukitsemattoman auton takapenkiltä korista täyden olutpullon pikkusirkun vihjepalkkioksi. Tvärminnen kaupasta, joka sittemmin lopetettiin, saatiin menetys korvatuksi. Ostettiinpa vielä pari pulloa mieheen lisää.

Periaatepäätös: yksi arkipäivä retkeilylle

Vuosina 1973-1978 kävin Hangossa 149 kertaa, eniten 1976 ja 1977, edellisenä 31 ja jälkimmäisenä 32 kertaa. Retkeily keskittyi muuttokausiin ja talviin, kesäretkiä tein harvoin. Olin tehnyt periaatepäätöksen, että pyrin varamaan yhden arkipäivän retkeilylle, mikä oli isännöitsijän työssä helposti järjestettävissä. Viikonloppuina tein vain lyhyempiä aamuretkiä Porkkalassa säästäen näin aikaa myös perheelle. Yhteen aikaan oli melko yleisesti tiedossa, että retkipäiväni oli torstai. Torstaisa oli näet se hyvä puoli, että Hangon satamaruokalassa oli lettupäivä. Lettuja oli tapana ottaa tupla-annos, ne olivat herkullisia ja halpoja.

Merinäkömä Uddskatanilta. © Karno Mikkola, 27.11.1980.

1970-luvun puolivälissä Hangossa tapasi arkisin harvoin muita retkeilijöitä, toisin kuin 1980- ja 90-luvuilla. Helsingin ja turkulaisten retkeily keskittyi viikonloppuihin. Konflikteja paikallisten asukkaiden kanssa ei juuri esiintynyt. Saatoimme päinvastoin saada tukea, kuten kerran varhaisena aamuna Täktbuktenilla. Paikallinen isäntä oli viettänyt railakkaan yön ja oli aamulla selvittämässä päätään. Pitkässä keskustelussamme hän totesi mm.: ”Joidenkin mielestä teillä ei ole lupaa ajaa tänne tai Vedagrundetille, mutta kyllä teillä on oikeus, ajakaa vaan”.

Havaintovihoissani ei ole täydellisiä merkintöjä retkistä, esim. retkiseurasta. Päähavaintokirjaa piti yleensä joku muu, erityisesti jos olin itse kuskinä. Seuraavat luvut ovat siis vain suunta-antavia. Retkiporukkaan kuuluivat useimmin Jörgen Palmgren 67, Matti Sievinen 29, Pekka Puhjo 20, Visa Raste 19, Markku Huhta-Koivisto 15, Pertti Uusivuori 15 ja Antero Topp 7 kertaa (ralleja en ole laskenut mukaan). Havaintovihoissani mainitaan kaikkiaan 28 henkilöä retkiseurana.

Huipputapauksia

Kun on paljon maastossa, kohdalle osuu tietysti harvinaisuuksiakin. Merisirri, jota harvoin näkee mantereella, nähtiin 6.11.1973 Långörenillä ja 17.9.1974 Vedagrundetilla. Avosetti on viime vuosina ollut vähälukuinen, mutta 1970-luvun puolivälissä tuo aina mieltä kohottava kaunokainen rupesi tuntumaan jo tavanomaiselta. Näimme avosetin kolmena peräkkäisenä keväänä 1975-1977, 1976 peräti kahdesti. Nummikirvinen pesi Tvärminneträsketillä 1975, ja seuraavanakin vuonna laji havaittiin useita kertoja Hankoniemellä. Kun 11.9.1975 Masan ja Atte Nissisen kanssa löysimme Täktbuktenilta 2 isokirvistä, tuli sitten tuon päivän kirvissigmaksi 6 lajia.

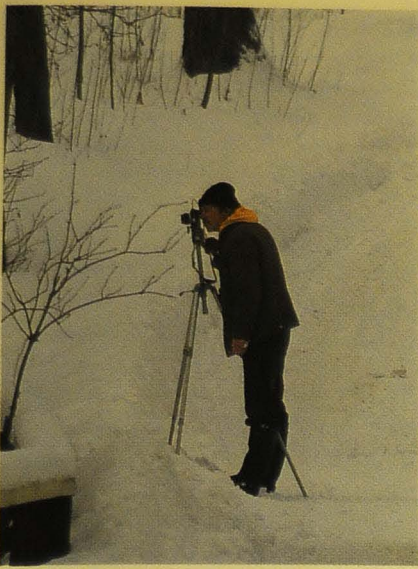
Pohjustaessamme rallia Jössen kanssa 7.5.1975 löysimme Långöreniltä *maura*-rodun mustapäätaskunäärään. Niin vaaleaa yksilöä en ole muulloin nähnyt. Seuraavassa kohteessa Västerfjärdillä lensi lahden yli harjalintu, ja mieliala oli korkealla. Vuoden 1977 kevätralliin siunaantui hyvin ra-

reja: niitysuohaukka, nummikirvinen ja keltahemppo. Rissoja ja nakkeleita näkyi useilla retkillä.

Hyvää määrittämisjärjöstä saimme Jössen ja Masan kanssa kokea, kun 24.11.1976 löytyi tulevan lintuaseman luota Stora Munkhamnista nuori jääkuikka, joka kaikessa rauhassa lepäili lahdessa. Aikaa linnun katselemiseen käytettiin aika lailla. Yllätys oli melkoinen, kun pari tuntia myöhemmin Långörenin itäpuolelta löytyi taas jääkuikka. Tulliniemessä lintua katsellessamme olimme todenneet, että yksi hartiahöyhen oli koholla, ja niinpä oli tälläkin. Sama lintu!

Syyskuulle 1978 osui kaksi huipputapausta. Neljän tuulen tuvalla 13.9. näin 2 mustahaikaraa, jotka matkasivat pohjoiseen Långörenin yllä. Karjuin Kolavikenin komppaaville Jösselle ja Visalle, jotka kiisivät paikalle sellaista vauhtia, että Jösseltä lensi kamera tartereeseen niin, että runko vääntyi.

30.9. tulimme rallissa Täktomiin ja saimme kuulla, että pikkukiljukotka oli hetki sitten mennyt länteen. Tehtävänäni oli noutaa rallissa käyttämämme

**Jörgen Palmgren valokuvauspai-
hissa.** © Karno Mikkola, *Inkoo Fa-
gervik, 26.3.1976.*

polkupyörä, ja kun aikaa näytti olevan, sain luvan yrittää bongata Hangosta tuon kotkan. Kiipesin kiireellä Drottningbergetille, ja siinähan kotka matalalla liihotti kaupungin päällä kohti itää. Karnean värinen otus, ai tollaisiakin on! Kävin tankkaamassa ja näin blotalla linnun uudestaan, nyt matkalla pohjoiseen.

Palasin ryhmän luo lentokentän pavi-
ljongille. Jösse ja Visa olivat juuri jät-
täneet lounaaseen menneen kiljukot-
kan, joka jäi määrittämättä ryhmältäm-
me. Hetken kuluttua löytyi lännestä lä-
hestyvä kotka, siinä tuli tuo pikkukilju-
korkaksi määritetty vaalea rumilus.
Emme osanneet mekään antaa linnulle
muuta nimeä. Jatkoimme rallia. Kävel-
lessämme Vedalle näimme uudelleen
linnun, nyt kaartelemassa merikotkan
kanssa. Joku näki tuon parin kauempaa
ja määritti kiljukorkaksi ja pikkukilju-
korkaksi - ja kuten myöhemmin kävi
ilmi, molemmat väärin. Tuo vaikea -
silloista tietämättömyyttä - lintu osui
reitillemme vielä kahdesti Prästkullas-
sa. Linnun oikea laji paljastui vasta
muutamaa päivää myöhemmin, kun
Visa löysi sen istumasta Kyläsaaressa
keskusvankilan aidalla. Suomen toinen
arokorka! Kuulin uudesta käänteestä
vasta palattuani Lågskäriltä. Kaukaa
ottamani diat olivat avuksi RK:lle.

Jokin retkistä on tietysti linnustolli-
sesti huonoin, vaikka ”aina sekin kotio-
lot voittaa”. 28.2.1978 näimme Visan

ja Markku Huhta-Koiviston kanssa
Hangon retkellä vain 15 lajia.

Menestymisemme 1970-luvulla ke-
vätralleissa oli kohtalaista. 1973 jaoim-
me voiton 133 lajilla, ja 1975 hävisim-
me voiton vaivaisella yhdellä lajilla.
Syysrallit sujuivat paremmin. Syksyllä
1974, jolloin kävelin kisan Jössen
kanssa (sadetta 6 tuntia), ja 1976 voi-
timme, 1973 otimme jaetun 3. sijan,
mutta vain lajilla kärjelle hävinneinä.

Yhteistä iloa koki koko ryhmämme,
kun Kale löysi 9.5.1972 rallia pohjus-
taessaan Täktomin pelloilta paksu-
jalan, maalle uuden lintulajin. Rallissa
emme kuitenkaan lintua löytäneet, sen
sijaan Vuolannon-Reunalan ryhmä
näki sen, mutta ei halunnut ilmoittaa
siitä rallilajia, koska oli saanut tiedon
linnusta etukäteen toiselta ryhmältä.

Uddskatanilla käydessämme kohta-
simme monta kertaa variksenampujan.
Hänellä oli tapana aamuvarkaisella tul-
la paikalle mopedilla. Tarakalla oli laa-
tikko, jossa matkusti karkeakarvainen
mäyräkoira. Staijausbunkkerin lähis-
töllä olevan piilokojun viereen hän si-

joitti variksenkuvat ja aloitti ampumi-
sensa. Monta sanaharkkaa tai hapanta
keskustelua käytiin, kun hän halusi
meidän poistuvan häiritsemästä hänen
riistanhoitoaan. Hän oli tietävästi ka-
lastaja Sundströmin serkku, ja ilmei-
sesti hänelle oli muodostunut ikimuis-
toinen nautinta päästä Uddskatanille.
Varisten ampumiseen ilmeisesti oli
lupa.

Kirje oikeuskanslerille synnyttää kiukkua

Syksyllä 1977 Uudenmaan läänin ym-
päristönsuojelun tarkastaja Seppo
Vuolanto otti minuun yhteyttä ja valitti
sitä, että Tulliniemeä on rakennettu ja
jatkovasti rakennetaan huolimatta siitä,
että alue oli rauhoitettu jo v. 1933 lin-
nustonsuojelualueeksi. Luonnonsuoje-
luviranomaiset näyttivät olevan aseet-
tomia rakentamista vastaan. Hän esitti,
että kantelu oikeuskanslerille voisi olla
yksi tapa saada rakentaminen lopete-
tuksi.

Tulliniemen suojelukysymykset
olivat olleet minulle ennen tätä tunte-

Ensimmäinen käynti lintuasemalla. Pertti Uusivuori ja Hans Sundström.
© Karno Mikkola, *Hanko, 12.2.1979.*

maton alue. Paneuduin perusteellisesti erilaisiin asiakirjoihin ja kantelume”Sekä metsänhakkuuta että rakentamista on suoritettu niin paljon, että näillä toimilla on selvästi loukattu linnuston ja muun riistan häiritsemistä koskevaa kieltoa. On siten ilmeistä, etteivät viranomaiset ole ottaneet riittävästi huomioon suojelupäätöstä ja sen sisältöä. Tästä viranomaisten menettelyn virheellisyydestä ei ole enää siinä tilassa, mikä suojelupäätöksellä on aikanaan tarkoitettu turvata”. Apulaisoikeuskansleri totesi myös: ”Sisäasiainministeriö pitää oikeana hallintomenettelyä sitä, että rauhoituspäätös puretaan Tulliniemen osalta ennen asemakaavan vahvistamista”. Kuitenkin samainen sisäasiainministeriö halusi varmistaa Tulliniemen rakentamismahdollisuudet ja ehätti vahvistamaan asemakaavan 11.4.1979 eli n. kuukautta ennen oikeuskanslerin päätöksen julkittuloa. Yhtenä perusteena asemakaavan hyväksymiselle lienee ollut Hangosta toimitettu kaupungin kiinteistöinsinööri Jaakko Laihon ”asian tuntijalausunto”, jonka mukaan Tulliniemen manneraluetta ei ollut koskaan rauhoitettukaan!

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Karl J. Lundmark kommentoi apulaisoikeuskanslerin päätöstä Hufvudstadsbladetissa 17.4.1980: ”Karno Mikola on selvästi koettanut auttaa kaupunkia sen vaikeuksista valittamalla oikeuskanslerille saadakseen vapaasataman julistetuksi laittomaksi ja häädetyksi. Valitettavasti ei hän, rauhoituspäätöksen tehnyt maaherra eikä apulaisoikeuskansleri ole osannut paneutua niemen ongelmiin...”

Asemakaavan hyväksymisen ja apulaisoikeuskanslerin lausuntojen piti vakiinnuttaa status quo Tulliniemessä, mikä ei kuitenkaan estänyt Tulliniemen ja Uddskatanin välisen hienon merenlahden Västerglännonin täyttämistä Länsisataman syvälaiturin ruopauksen yhteydessä v. 1982.

Lupa saadaan

Ollessamme komppaamassa Tulliniemen kannasta 3.9.1976 konttoripäällikkö Nordblad hämmästyneenä löysi ryhmämme. Hän tuli tiukkamaan, että ”mitäs täällä luvatta kuljeskellaan?” Seuranneen tiukan keskustelun aikana hiukan kiihdyin ja toin esiin sen, miten

hän oli lupapyyntöni vuosia sitten suorasta kädeltä tyrmännyt. ”Nappe” hämentyi ja kuunteli suu auki hyökkäystäni, minkä jälkeen hän sanoi: ”Tule sitten konttorille niin kirjoitetaan sulle lupa”. Sittemmin tämän luvan voimausaikaa jatkettiin kesään 1977. Myöhemmin käytäntönä oli, että soitin etukäteen tulostani.

Elokuussa 1977 aloitettiin neuvottelut vapaasatamayhtiön kanssa nimettyjen tringalaisten liikkumisesta Tulliniemen alueella. Neuvotteluissa Tringaa edustivat Uusivuori ja allekirjoittanut. Samaan aikaan saatiin merenkulkuhallitukselta ja puolustusvoimilta kirjalliset lausunnot, joiden mukaan laitoksilla ei ollut mitään nimettyjen tringalaisten liikkumista vastaan. Gåsörsuddenin metsässä olevalle armeijan parakkialueelle ei kuitenkaan saanut mennä.

Neuvottelut Suomen Vapaasatama Oy:n johtajan Waldemar Schaumanin kanssa eivät edenneet. Johtaja oli harmaantunut vanhan ajan herrasmies, jonka kanssa oli miellyttävä keskustella. Mutta tringalaisten liikkumisen suhteen hän oli epäilevä, eikä asia edistynyt. Neuvotteluihin syntyi katko, kun Schauman yllättäen traagisesti päätti päivänsä.

Hangon lintuasema perustetaan

Ollessani lokakuussa 1978 palaamassa Norrskäriltä Merenkurkusta Seppo Vuolannon kanssa, kävimme taas keran keskustelua tringalaisten liikkumisesta Tulliniemessä. Tässä keskustelussa sain ajatuksen, että paikka aukeaa, jos siellä on lintuasema. Esitin asian Tringan hallitukselle, joka asetti lintuasematoimikunnan hanketta toteuttamaan. Toimeen ryhdyttiin heti. Professori Göran Bergman kirjoitti lausunnon, jossa hän esitti suostumista Tringan 5.1.1979 päivättyyn anomukseen harjoittaa lintuasematoimintaa Uddskatanilla. Jo 11.1.1979 saatiin maa- ja metsätalousministeriön lupa, jonka ensimmäinen allekirjoittaja oli Matti Kekkonen. Ministeriön lupa tarvittiin, koska koko Tulliniemen alue oli rauhoitettua linnustonsuojelualuetta, rakentamisesta huolimatta.

Valppaat toimittajat huomasivat luvan, josta kerrottiin heti lehdissä. Uutinen aiheutti hämmennystä ja tyytymättömyyttä Hangon valtaapitävien kes-

kuudessa, heiltä kun ei ollut kysytty mitään. Olihan lintuasema jotakin muuta kuin satamatoiminnan laajentaminen Tulliniemessä, jota eräät piirit Hangossa edelleen haikailivat.

Hangonlehden päätoimittajana oli toiminut 32 vuotta Hans E. Österlund. Hän oli melkoinen vallankäyttäjät: valtuustossa 22 vuotta, kaupunginhallituksessa 17, kaupunginjohtajan sijaisena 11, vapaasatamayhtiön hallituksessa 13 vuotta jne. Kun Tulliniemeen puuhattiin junalauttasatamaa vuonna 1973, hankolaiset ja luonnonsuojelijat olivat huolissaan niemen kohtalosta. Österlund lausui jo silloin lehdessään: ”On halpamaista kieltää yhteisöä käyttämästä hyväkseen edullista sijaintiaan, jotta joidenkin ulkopuolisten olisi mahdollista nauttia luonnonrauhasta”. Kun tieto lintuaseman perustamisesta tuli julki, ”Enok” kirjoitti pakinapalstallaan, että vapaasatamayhtiön kannattaisi hankkia 600 tringalaista varten perämoottorivene, jolla he pääsisivät lintuasemalleen niin, että heitä ei tarvitsisi päästää kulkemaan vapaasataman läpi. Huhtikuussa 1979 ”Enok” kirjoitti, että ornitologit olivat telttailleet ja käyneet riu’ulla hänen auringonottokalliollaan Tvärminnessä. Hän ilmoitti olevansa nyt samaa mieltä kuin taktomilaiset, että lintumiehistä pitäisi säätää tapporaha. Päätoimittajan elämä päättyi dramaattisesti syyskuun alussa samana vuonna, kun hänen lankonsa ampui hänet ja itsensä jonkin vanhan perintöriidan vuoksi.

Olin 30.1. selostamassa vapaasatamayhtiön uudelle johtajalle Ralf Åströmille, mitä lintuasematoiminta käytännössä merkitsee. Tällä käynnillä sain myös tietää, kuka omisti Uddskatanilla sijaitsevan vanhan kalastajatorpan. Ajoin suoraan n. 500 m päässä asuvan Gunnar Sundströmin luokse. Ikäänäntynyt ukko Sundström, joka oli talon itselleen rakentanut 1930-luvulla, vastasi kysymykseeni talon vuokraamisesta, ettei hän siihen suostunut. Mutta hän jatkoi, että hän kyllä voisi myydä sen! No hinta sitten. Minun piti esittää tarjous. Sanoin: ”1.000 mk”. - ”Ei, ei, se on liian vähän.” - ”1.500 mk.” - ”Se sopii.” (Keskustelu käytiin ruotsiksi).

Taustana näin alhaiselle hinnalle oli se, että ukko Sundströmillä oli henkilökohtainen oikeus kalastajatorpan pitämiseen linnustonsuojelualueella. Esimerkiksi hänen pojallaan Hansilla,

Pekka Puhjo retkellä Hankoniemellä. © Karno Mikkola, huhtikuu 1977.

joka toimi kutterikuskina Tulliniemen luotsiasemalla, ei ollut lupaa talon käyttämiseen. Niinpä rakennuksella oli omistajalleen enää puutavaran arvo. Kaupan toteuttamisella oli kiire, mikä, esim. vapaasatamayhtiö, ei saanut nyt tulla väliin. Uusivuori laati illalla ruotsinkielisen kauppakirjan, sain hallitukselta valtakirjan ja sain hankituksi lahjoituksen kauppahinnan maksamiseksi. Oli vielä saatava maan haltijalta merenkulkuhallitukselta lupaus, tässä vaiheessa suullisena, rakennuksen alla sijaitsevan maan vuokraamisesta. Seuraavana päivänä 31.1.1979 kauppa tehtiin, ja lintuasemaa voitiin pitää tosiasiana. Hangon kaupunginjohtaja sai heti kauppatilaisuuden jälkeen tekemällänni spontaanilla käynnillä selostuksen lintuaseman perustamisesta ja merkityksestä Hangolle. Aseman perustamispäiväksi päätettiin merkitä silloisen kiurun Suomen ja

Hangon saapumisennätyksen muistoksi 4.2.1979.

Retkeily ja kiistat jatkuvat

Aktiivinen retkeilyni Hankoniemelle ja lintuasemalle on jatkunut viime vuosiin asti (Vuosina 1979-1996 380 käyntiä Hangossa). Lintuaseman toiminnasta on vuosittain julkaistu selonteko Tringassa.

Uuden junalauttaturin rakentamishanke 1980-luvun lopulla johti uuteen kiistaan Tulliniemestä. Luonnollisesti lähdin mukaan näihin taistoihin, joista olen julkaissut artikkelin Tringassa (Mikkola 1991).

Erään historiallisen jatkumon päätteeksi Hankoniemen kärkeen oli perustettu lintuasema. Tärkeä virstanpylväs oli ollut alueen rauhoittaminen vuonna 1933. Lisääntyneet retkeily 1960- ja 70-luvuilla ja toisaalta alueen rakentaminen olivat osaltaan vieneet asioita

eteenpäin, mutta pääosaa Tulliniemessä kuitenkin näyttelivät linnut.

Kiitokset

Kauri Mikkola, Jörgen Palmgren, Pertti Uusivuori ja Seppo Vuolanto ovat kommentoineet käsikirjoitusta, mistä lausun heille kiitokset.

Kirjallisuutta:

- Kauppinen, Sakari, Mikkola, Karno ja Haapala, Jukka. 1980. Tringan lintuasemat 1979 Porkkala ja Hanko. - Tringa 7: 15-20.
- Mikkola, Karno. 1991. Taistelu Hangon Tulliniemestä. - Tringa 18: 14-25.
- Sana, Elina (toim.). 1993. Tulliniemi - luonto vastaan valtakoneisto. - Helsinki.
- Södersved, Jan. 1987. Karno Mikkola - stajjari ja lintuasemamies. - Tringa 14: 150-153.
- Uusivuori, Pertti. 1980. Aika kääntyy syksyyn päin eli muistelmia eräältä hienolta lokakuun retkeltä. - Tringa 7: 92-93.